ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 112. Нови Сад, у петак 20. маја 1921. Година LII.

Подвиг Србије.

Од времена гостопримства „понижене и увређене“, но безусловно храбре и за борбу способне руске армије, сви руски људи топло поздрављају ону словенску земљу, ону херојску Србију, у којој још живи право и верност братском савезу. Дело уједињења српскога народа у руском националистичком друштву почело је 1917. године садањим председником министарства Николом Пашићем. У садашње време случај оних који су се ујединили снашао је сада руски народ који је расут по целој великој Србији. Друштва — скупови националиста, демократа Словена по крви и православној вери, који дубоко верују у препород Русије, та удружења стално мисле на њену светлу будућност, која мора поћи путем права, прогреса и истините слободе. Не улазећи у решавање будућег устројства Русије, друштва теже једино за остварењем и жељом у препорођај руске нације, као носитељице културних вредности, која важе за цело човечанство а нарочито за Словенство.

Удружења признају културна, религиозна и национална права и интересе и боре се једино са оним радницима, који се јављају као активни непријатељи руске државе. Срби сматрају све огранке рускога народа једним народом уједињеним на оним принципима федеративног устројства, који је принцип истакнут г. Пашићем.

Имајући безусловно поверење у председника министарства, дубоко верујући у његову енергију и талент, а у данашње време тешке и крваве борбе у тренутку, када цела Русија представља један огромни ратни логор, када нема места патриотама на рођеном огњишту и на целом земаљском шару, национална руска удружења верују и то, да је на целом свету био једини човек Никола Пашић, који је пружио братску руку Армији, извршујући тиме један историјски подвиг, кога Русија неће заборавити за дуго времена.

Са осећањем дубокога задовољства Руси гледају Србију у свој величини, као државу велику, као државу моћну, као народ племенит, као народ слободан, као народ словенски. Србија као и Русија, противнице сваке тираније чврсто верују у спајање руско-српског савеза, који има животне снаге, пошто се оснива како на реалним интересима за обе савезнице, тако и на историјској традицији. Само такав савез могао је створити силу, способну да победоносно спроведе прошли овај светски рат, када су ударци непријатеља на једном његовом фронту (Србија) лако били разбијени савезничким ударцима на другом (Русија). Руси су уверени да ће као неизбежна последица блиског сједињења Србије и Русије, бити скора пропаст бољшевизма и образовање оне моћне силе, од које ће изчезнути за навек преступна дела Антанте и установљење политичке равнотеже у Европи.

Живила Србија и њен народ!

Нови Сад, априла 1921.

Влада Лебединић.

Протестни збор радикалне странке у Руми.

У недељу 8. маја 1921. године у 11 сати одржан је велики протестни збор радикалне странке у Руми. Збор је отворио трговац *Жигић* из Руме и са неколико речи поздравио присутне са добродошлицом и предложио је за председника збору г. г. др. Жарка Миладиновића а за перовође Стеву Јаношевића умировљеног учитеља из Митровице и Бранка Спајића трговца из Руме.

Др. Жарко Миладиновић узео је први реч, па се захвалио скупштини на поверењу, а затим је маркатним речима живо оцртао постанак и врело постанка Југославије: шта је бивша Аустро-Угарска мислила да са тим накарадним именом постигне и шта се све до данас радило, да се српски овострани народ од свог лепог српског имена однароди. Скупштина је примила овај реферат и поздравила говорника са заносним одушевљењем.

Затим је поделио реч нашем посланику *др. Воји Јанићу* који прво говори о политичкој ситуацији и двогодишњој борби радикалне странке, са нарочитом акцентуацијом, шта се све радило у Херцег-Босни да се народ заведе на странпутицу као и у Старој Србији, Санџаку, Црној Гори и Македонији, да тога није било, радикална би странка имала око 250 заступника, те не би могли несолидни, непатриотични елементи бацати клипове под ноге радикалној странци и кочити рад конституанти, те тим поступком трећити време и наносити народу грдне материјалне штете и изазвати на све стране незадовољство.

Др. Јанић својим патриотичним говором довео је цео збор до френетичког расположења и јасног сазнања данашње политичке ситуације и наградио га са урнебесним покликом: Живео.

Затим је узео реч г. *Влада Савић* посланик сремски; говори о политичким сутицајима од избора до данас и какви су се доживљаји у том раздобљу доживели и све горчине, које је наш народ у Срему за време рата имао да поднесе. Та мука од њихових дедова, прадедова и родитеља стечена, па на тако свиреп и нечовечан начин уништена вапије за осветом и за одштетом! Усљед Босанско-Херцеговачког питања забавила се мало по мало цела Европа, а наш народ био је највећма погођен. Год. 1912. Никола Пашић као председник владе, осигурао је нашем Пијемонту нужне савезнике, да у оном часу, кад буде дошао час за петстовековни обрачун са Турском, не затече Србију везаних руку. Ко се не сећа Куманова, Битоља и Брегалнице кад сатрше неверне Бугаре као и Арнауте. Аустро-Угарска није могла захвалити тој изнуреној и малој Србији од 1912. до 1914. у борби са Турцима, Бугарима и Арнаутима да удари на њу. Она је одмах после пада Фердинанда и Софије почела прикупљати своје убојне силе и Србији је послала онај свој безобразни ултиматум, држећи — Србија ће пасти на колена, молити за милост, а она ће јој из милости већ скројити капу, под којом би Србија била уокивирена и мало по мало уз моћно настојање Аустроугарске и братске хрватске преголеме љубави мало по мало свенула и исчезла са лица ове земље! Ми треба што пре са немили противницима да поведемо борбу културну, економну и финанцијски — јер не смећите с ума, да се и после рата може битка изгубити, поткрепљујући ову тврдњу јаком аргументацијом. Данас кад се живо ради у Шумадији на одштети ратне штете, морамо и ми тражити ту одштету — ту ће штету морати накнадити непријатељ који није могао претпоставити, да ће му Кајмакчалан побркати рачуне.

Затим у свој својој опширности говори о аграрној реформи.

Напомиње да радикална странка није могла донети устав који би одговарао нашем програму, па је у најтежим часовима тражен додир са осталим странкама. Још је више отежавала рад та околност, што је министар за аграрну реформу увек био нерадикалац а чиновници били су демократе, помоћу, којих су починили ту забуну и неред управо који су направили читав хаос у аграрном питању тако, да је незадовољство избило у великим сразмерима код целог народа. Данас имамо свога човека на том положају и наша странка радећи 40 година на том питању мора

ПОДЛИСТАК.

Др. Лазар Томановић.

ИЗ МОГА МИНИСТРОВАЊА.

I. ОДНОСИ СА АУСТРО-УГАРСКОМ.

6

Међутим се Ловћен оружавао оним тешким топовима из Италије. За подвоз сваког зрна тих топова трошило се по двадесетипет перпера! А од Суторана до Дрине по свим пограничним саобраћајним тачкама стражаре наше чете, које се пјевајући измјењују по мећави оне изванредно строге зиме.

Усљед овога нашег дјеловања у Боку се непрестано нагомилава војска, ратни материјал и храна. Од почетка до свршетка кризе радило се више ноћу него дању. Котор се евакуира. А кад је Књажев јахт кренуо у сред зиме с Мељине пут Италије, у војничким круговима у Боки наступила је права паника. Доцније ми је казивао Конте Ђаки, италијански генерални консуо у Сарајеву, гдје се налазио у највишим круговима војничким, да им је Црна Гора задавала највишу бригу. То исто ми је говорио и Сарајлија Васо Краљевић, који се такођер налазио у војничким круговима као лиферант војни. Кад сам сашао у Боку, видио сам на Кумбуру гомиле гвожђарије, и на питање мојих сестрића, одговорише ми, да је био од те гвожђарије приуготовљен мост, који је имао у тјеснацу код Св. Нећеље спојити колски пут између двије обале.

Толико о припремама с једне и друге стране у самом почетку кризе. А како је мисљење владало у Јевропи о могућности рата, наводим сљедећи факт. Из Белгије долази човјек, да понуди министарству војном бомбе од Макарита, експлозива седам пута јачег од динамита. Чини ми се да је то био, ал' не могу тврдити, сам Макар, који је тај експлозив пронашао. Наравно, одма је министарство набавило довољну количину тога материјала преко Италије.

Вазда стални у нашој одлуци, почетком нове године, увели смо максималну тарифу против увоза из Аустро-Угарске, имајући отворене путе нашој трговини преко мора особито у Италију и Француску, на чијим пазарима наши трговци нађоше неограниченог кредита, унапријед обезбеђеног дипломатским путем. И тим Црна Гора ступи у царински рат са сусједном Монархијом, из које је до тад скоро сав увоз слиједио, премда је то била неуговорна држава, на који се пут бјеху навикли наши трговци не могући се одважити на пазаре одавна уговорних држава.

Кад се била у децембру састала Народна Скупштина у редовно засједање, почела је свој рад одлуком да се упуте сљедеће депеше руској Државној Думи и италијанском Парламенту:

I. „Почињући данас свој рад у тешким приликама, у којима се Црна Гора налази због анексије Босне и Херцеговине, црногорска Народна Скупштина хита да поздрави Народно Представништво великог и славног народа рускога са осјећајима братске љубави и оданости, којима је од давнина наша отаџбина везана уз своју моћну заштитницу и Словенску Мајку Русију. Као вјеран тумач на сва времена захвалне и одане Црне Горе, Црногорска Народна Скупштина, унапријед увјерена, да ће и кроз руско Народно Представништво свом снагом вијати она иста традиционална мисао Словенства, која је увијек била основ дјеловања мудрих и славних руских Императора, за чије је остварење Русија жртвовала на балканским пољанама крв легијона својих најбољих синова. Црногорска Народна Скупштина нада се, да ће та мисао нарочито данас, кад је слободи Српскога Народа и животним интересима Црне Горе запријетила велика опасност од Словенског непријатеља, наћи потпору за своје остварење у родољубљу руских народних представника и у њиховом мушком прегнућу, да се општа словенска ствар изведе на пут среће и благостања“.

II. „Дубоко потресени због потоњих догађаја, али тврде вјере у будућност, и ријешени да чинимо све, да се наше право поштује, моји другови и ја, на почетку свога рада, обраћамо се својим мислима Италији и њеном Народном Представништву, у ком су се ових дана чуле ријечи правде и слободе, те вас, г. Предсједниче, молимо, да племенитој тој скупштини поднесете наш срдачни поздрав и захвалност. Више но икоја друга држава Италија схваћа наш мучни положај и зато нам пружа своје симпатије и моћну моралну потпору на нашим напорима, које чинимо у тражењу својих народних права. Ми се боримо са прегнућем и жестином, којом се за своју независност борила ваша отаџбина противу силе, која је вас угњетавала, а која сада пријети да уништи наше племе. Ми хоћемо да Српскоме Народу буде допуштено живјети као слободноме и независноме народу, и у тој светој и законитој жељи Црна Гора је увјерена, да ће код италијанског народа наћи одобрења и потпоре. Са сталним увјерењем у побједу наше ствари, ми се из скорашње ваше славне историје надахњујемо, црпећи из ње примјере мученичког и јуначког пожртвовања, који распаљују наша срца. Италија је наша природна пријатељица, коју је сама природа ставила према нама и којој преко кратког простора мора, које купа из наших рука отети Спич, пружамо наше руке и отварамо наша срца“.

Обадвије ове депеше биле су примљене једнодушно и упућене у Петроград и у Рим. А на једну интерпелацију о ситуацији ја сам одговорио:

Господо Народни Посланици!

„Устајући да одговорим на управљену ми интерпелацију, долази ми на ум онај стих, из Вирђилиове Енеиде: Nefandum regina jubes renovare dolorem — тражите да понављам бол неизрецив, јер се о питању босанско-херцеговачком са овога мјеста на Цетињу, гдје је неоскврњен сачуван ковчег Косовских аманета и српска државна мисао на посљедњој стопи непокорене српске земље, не може говорити без бола, који се не даде изрећи, нити се може у једном говору истакнути све што би требало; јер су те српске покрајине крвљу црногорских осветника напојене, јер су оне тијесно спојене са животом Црне Горе, јер су оне срце цјелокупног Српског Народа.

(Наставиће се.)

одржати своју реч и одржаће је! Радикална ће странка свој програм испунити, но нужно је неколико месеци причекати са аграрном реформом.

Ми не можемо оно бити што смо били до сада, ми се морамо политички васпитати а да то постигнемо ми морамо тражити праву интелигенцију с којом ћемо заједно радити и тиме се душевно препорађати.

(Свршиће се.)

Шта се догађа у Футогу?

(Свршетак.)

Душеван човек.

Наш ср. начелник по својим горе истакнутим особинама, постарао се, да му стока не оскудева, те је од Котекове пустаре оценио једну маленкост земљишта. Тај комадић је на овај начин, приликом деобе земљишта добровољцима, остао нетакнут.

Рђави језици много којешта говоре а да би умукли, Ардаи, спахиски благајник, иначе „пунокрвни“ мађар-ембер, а по злу удесу зет оног злогласног Колара, — показује, а без да га когод шиба по ушима, некакав уговор о закупу тог „комадића“ земље за рачун ср. начелника. Све нам то иде у главу, само не иде то, што се адвокат Котеков, па и сам г. сремски начелник нешто узмуваше и довозаше до Котека ових дана, љубопитљиви смо јако на тај уговор као и на то: шта ће учинити жупаниски аграрни одбор и министарство за социјалну политику у тој ствари, ако је и пре него ових дана постојао уговор када се зна, ко има права располагање земљишта Котековог?

Коњски гости.

Свашта у овој нашој лепој и доброј југовини. Но, ако је где било и тога, да и коњских гостију може бити, онда сам овде најтањи! (око паса.) А видите у Футогу је и тога било. Ево како:

Наскоро после свога доласка, који нас је нужгред буди речено, — као што се види, а и видеће се — уверећио, сремски начелник, он пошље своја два коња „у госте“ нашим општинским запрежним коњима. Ми до душе не би имали ништа против тих коњских узајамних симпатија, али наши нерастови и бикови бо'ме силно протествоваше. Кад се након једно 5—6 недеља гошћења појео кукуруз до последњег зрна, гости одшеташе и у штале грофове на пустару у госте грофу; па још кад г. солга однесе и од нашег сена, лањика и кукуруза једну подобру количину, зачусмо бубањ кроз село и наређење кнеза Млађе, да свако, ко има пољску крмачу, донесе у општину толико и толико кукуруза, а за бикове ко има краву, толико и толико кукурузовине, онда нам би јасно, да је та објава добошем наступила услед протеста наших општинских преставника зоологије.

Шума и израда дрва за огрев.

Наш Котек вредно крчи и шуме и аде, нарочито сад после заласка Арпадова сунца у овим крајевима, а освитком „rácországa“, кô што вели један од његових мали. Израда дрва, нарочито тврдих у шуми, поверава се искључиво Немцима, а ипак је понеки Србин добио удела у томе послу. Многима је речено: „Ви сте добили земље, па сад хоћете и дрво; нема!“

Футог разглашен по свету.

Као што се види, ствари које се у Футогу, почев од Макензенова заточења у њему, па до данашњих дана одигравале и одигравају, разгласише наш Футог по свету.

Сад кад ме неко случајно у путу чује да сам из Футога, не помиње славу купуса, него пита: „А, како ви? Макензен тамо? шта?“ И гомила, гомила питања и усклика.... Према најновијим догађајима пак, сви су изгледи да ће и Макензен отићи под купус као и слава и самог футошког купуса, према најновијим знаменитостима Футога.

„Котекова република“, Котековица, др. Хекертова, — (којој је преко општине Новофутошке у своје време стигло наређење, да се за 36 сахати има уклонити из Футога, па не знам чијом је ревношћу наређење то забашурено,) коњски гости, калуђерице, Макензен и његове фотографије, католички парох и сиротиште „Rudolphinium“, па тек „рад“ среског начелника, путовања у Пешту, Хоргош, свадба... пхи!... доста!... доста!...

Но, да не би ко помислио, да ова папазјанија од догађаја, личи обичној папазјанији, ми смо се потрудили, да надлежној власти пријавимо све, што се овде догодило и догађа, па коме опанци, коме обојци, али овако више не иде.

Свевид.

Кретање радикалне странке.

У Меленцима је 8. маја 1921. године одржан иницијативом наше радикалне странке у споразуму са овдашњим демократама велики народни збор.

Г. Јевтић уредник „Банатског Гласника“ потпуно, свађајући данашње прилике, врло дивно и језгровито је одржао свој говор уз бурно одобравање и на опште задовољство. Збор је трајао један сат, и народ се после збора у највећем реду и миру враћао својим кућама На збору је донета ова

Резолуција:

Народни збор држан у Меленцима 8. маја 1921. обраћа се влади Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца са захтевом: да предузме потребне мере код наших Савезника у циљу укидања садање демаркационе линије у Банату и утврђивања сталне границе, која би повратила нашој држави цео Банат са његовим природним средиштем: Темишваром.

У исто време збор једногласно изјављује поверење Влади, да истраје у стварању устава са називом миле нам домовине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. У противном случају, изјављује се исти збор за: „Велику Србију“.

Тел. поздрави:

Њ. В. Краљу Петру првом
Београд.

Сви Срби из Меленаца поздрављају Вас са ускликом: да живи ослободилац С. Х. С.!

Председништво.

Њ. В. Наследнику престола
Београд.

Срби из Меленаца изјављују своју пуну оданост своме јуначком будућем краљу!

Председништво.

Г. Председнику Владе
Београд.

Срби из Меленаца топло желе, да истрајете у раду на довршењу дела на коме сте тако сјајно радили!

Председништво.

Г. Председнику Конституанте
Београд.

Свесни српски грађани у Меленцима одају Вам признање на досадањем мудром вођењу послова Конституанте Краљевине С. Х. С.

Председништво.

60 годишњица Српског Народног Позоришта.

Свечана прослава која ће се одржати од 2—9. јуна о. г. на један свечан начин и низом брижљиво спремљених представа приказаће у најмаркантнијим цртама, развој наше драме и манифестоваће ступањ наше позоришне уметности. Све што значи вредност у нашем позоришном животу и што може да изазове дубље интересовање и љубав у нашем друштву за позориште, скупиће се у те свечане дане у Новом Саду, да покаже културни ниво ове важне просветно-националне институције. Позивамо све институције, културна, просветна и хумана друштва, све установе и сваког пријатеља, верујући у најбоље расположење свију према овој националној и просветној манифестацији, која у овим крајевима има своје посебно значење, свој велики и узвишени задатак, да узме учешће у овим свечаним данима.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

У Шлезији.

Због догађаја у Горњој Шлезији, пољски министар спољних послова кнез Сапијеха поднео је оставку.

Врховна команда побуњеника објавила је опсадно стање, те су се услед тога многи радници, обуставивши штрајк вратили на посао.

Говорећи о приликама у Горњој Шлезији, Лојд Џорџ је рекао да Пољацима треба дати шлеске округе, где су у већини, иако немају на њих историјска права. Пољаци треба да поштују Антанту и да јој се покоре, јер их је она ослободила.

Из Грчке.

Прилике у Грчкој су врло жалосне. Услед пропале акције у Малој Азији, јавно мњење се окренуло против краља Константина. Поред овога су се финансијске и економске прилике у Грчкој у необичној мери погоршале. Због тога је Гунарис, такмац Венизелосов, нашао за потребно да изјави, да ће грчки народ морати да напрегне сву своју снагу па ће се борба у земљи и ван земље завршити за два или три месеца са грчком победом, па ће се онда грчки народ моћи да врати мирнодопском животу.

Изашао је декрет грчке владе којим се позивају на војну дужност резервни официри из класе 1918. и 1919. године.

Сређивање прилика у Европи.

Да се политичке прилике у Европи сређују, види се најбоље из извештаја о раду великих берза у Европи. Тако јављају са кристијанске берзе да је тамо рад оживео и да послови постепено задобијају стари обим. У берзијанским спекулацијама сада учествује и шира публика, што значи да има вере у постепено и брзо сређивање политичког живота у Европи. Обавезнице норвешких држава су знатно скочиле, а исто тако су се поправили и индустријски папири. И немачка марка се прилично поправила на кристијанској берзи.

Због Горње Шлезије.

Енглески државници, као што се из говора Лојда Џорџа види, а и енглеска штампа су нерасположени према Пољацима. Због тога је француска штампа почела да побија енглеско становиште које симпатише више Немцима него Пољацима.

Г. Бријан је изјавио да се никако не може допустити да Немачка војно интервенише због побуне у Горњој Шлезији, јер би то значило повреду плебисцита и одлука Версајског уговора. Нису истините енглеске тврдње да је земљиште Горње Шлезије, које је у питању, тек од новијег времена насељено Пољацима.

Једном речи, због побуне у Горњој Шлезији и због повлачења границе између Пољске и Немачке дошло је до разилажења између париске и лондонске владе. Енглеска влада је вољна да укине царински кордон на Рајни и да евакуише Диселдорф, Дулсдорф и Рурорт. Француска влада међутим стоји на становишту да се и даље одрже оне мере о којима је заједнички одлучено на Лондонској Конференцији.

Да би се та питања решила, Лојд Џорџ је упутио г. Бријану ноту у којој га позива да се одмах састану у Булоњи да би проучили положај у Горњој Шлеској. Бријан је одговорио да не може доћи на договор док се не стави у додир са парламентом.

И док се тако Савезници препиру за и против, радују се Немци, који рачунају да из тога извуку користи за себе.

Плебисцит у Аустрији.

Између аустријске владе и странака воде се преговори гледе законског предлога о плебисциту ради присаједињења Аустрије Немачкој. Председник др. Мајер је успео да јаким аргументима обезбеди усвајање владиног законског предлога, који ће садржати само платонско-сентименталну изјаву о симпатијама Аустрије према Немачкој. Тако ће плебисцит о присаједињењу извршити се начелно, али у њему неће се садржавати никакве материалне последице, које би значиле већ и извођење присаједињења. Све су странке, осим пангерманаца сложне у томе да Аустрија не сме изгубити наклоност Антанте, те пред том потребом имају да се изгубе сви други сентиментални разлози.

ВЕСТИ.

— **Седница месне радикалне организације.** Позивају се чланови одбора новосадске организације радикалне странке да дођу у радикални клуб у четвртак 19. о. м. у 8 сати у вече. Уједно се позивају на ту седницу и чланови радикалног клуба.

— **Позив добровољцима.** Ванредна скупштина, добров. чланова Аграрне Заједнице, одржати ће се у недељу 22. маја у основној школи Николајевској од ½9 до ¼4 часа по подне. Дневни ред: 1) извештај Председника 2) пословник по § 24 друштв. правила 3) решавање за друшт. задуж. по § 45 др. пр. 4) уплата уписа и деоница по § 15 тач. 2. Нека сваки неизоставно, у свом интересу дође. — Председник др. М. *Миловановић*, с. р.

— **За споменик Јанка Перића** приложише: 100 К. г. Е. Локић бележник из Госпођинаца; по 80 К. Ђока Варићак и Влада Лупуровић из Бешке; по 40 К. Сима Тривановић из Бешке.

— **Новосадски Алманах.** Већ се одавно указала потреба у нашем граду за једну информативну књигу, која ће у пораслом промету, кад Нови Сад све више напредује, бити сваком занатлији, трговцу, чиновнику, јавним раденицим неопходно потребна. Ускоро ће изаћи из штампе у издању Душана Чамприга „Новосадски Алманах“, који ће имати врло обилну садржину, а највише ће интересовати нашу публику: Фотографије и кратка биографија угледних војних и осталих личности у нашем граду, адресар, кратка историја, занимљивости, знаменитости Н. Сада. Књига ће имати као додатак лепо израђену мапу града Новог Сада и списак нових назива улица. Књига ће изнети десет штампаних табака а штампаће се у више хиљада примерака, то се умољавају сви наши заводи, трговци, занатлије и остало грађанство, које жели оглас у „Алманаху“ да преда текст огласа Душану Чампригу власнику штампарије „Гутенберг“, Трг Ослобођења 1, телефон 98.

— **Тражи се власник.** Месеца октобра п. г. на жељезничкој станици Мартинци, непознати крадљивци покрали су из вагона 340 комада јелових летава по 4 мт. дуги, 86 комада јелових дасака 4 мт. дуги и 10 комада дебелих јелових летава 4 мт. дуги власник наведене грађе нека се пријави кривичном оделењу градског редарства. — Велико капетанско звање града Новог Сада, 15. маја 1921. — Др. Арсен *Милутиновић*, з. вел. кап.

— **Нове табле.** Ових дана могли сте видети пар људи да иду по улицама. Један с мердевинама, други са неким таблама, трећи са чекићем и клинцима а четврти са — нотесом. Свака табла има писмо и главу, лице и наличје. Као кад сирома човек преврће старо, излизано одело, да добије бајаги ново тако су и ови људи некадашње лице окренули и превернули. Велике оне табле, које су по ћошковима означивале улице и фртаље варошке, сада су дошла нова имена, нови називи. Време је и било. Погледали смо неколико таквих табли и приметили смо на пр. *Трг.* Косте Трифковића, *Трг.* Јана Колара итд. Види се, да су наши фирмописци имали посла више са трговцима и њиховим фирмама када су мењали тачку поред Трг мислећи да су то трговине. Или су можда присталице нове интерпункције? Но поред свега тога нас задовољава, да су деца већ једном добили своје име.

— **Пренос поште аутомобилима.** Дознајемо из Београда, да се у Министарству Пошта ради на уредби, да се на свима пругама, на којима се пошта носила на колима, уведе аутомобилски саобраћај. Прво ће се саобраћај увести на друмовима, који су способни за то, а остали друмови ће бити одма поправљени. По свој прилици ће се саобраћај увести још ове године.

— **Учитељи и војска.** Према решењу Министарског Савета отпуштају се из војске сви учитељи, који су у овој години ступили на војну дужност. Осим тога одлаже се служба свима свршеним ђацима учитељске школе, који су требали ове године да ступе у кадар. Ова наредба важи до конца јуна 1922. г., док се не донесе нов закон о устројству војске.

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 19. маја.

Из седнице уст. скупштине.

У 16 сати после подне отворио је седницу уст. скупштине председник др. Рибар. Протокол прошле седнице примљен је без примедбе, прочитан је извештај верификационог одбора, захтев министра правде да се изда суду нар. посланик Павле Анђелић. Прочитани су извештаји министара, разна акта, телеграми против назива Југославија, поздрави приликом изгласања устава у начелу итд. Затим се прелази на усмена питања, упућена појединим министрима.

Министар за аграрну реформу одговара на питање Драгутина Јањића о подели неких беглука у Босни. Ови беглуци су истина под секвестром, али се не могу узети као државна својина.

Министар спољних послова г. Никола Пашић одговара на питање др. Будића о вести у „Морнинг Посту“, према којој је извршена предаја луке Барош нашој држави. Изјављује да ова вест није истинита, о предаји луке нема говора.

Г. Пашић одговара на питање Милована Миловановића о давању помоћи Русима, Врангеловцима. Русима даје наша влада сада око 6 милијона дин. месечне припомоћи, што се чини у првом реду зато, јер се о њима ниједна друга држава неће да брине. Врангеловци који се код нас већ не могу примити иду натраг у Русију или одлазе у Јужну Америку, где их ништа добро не чека. Наша влада чини све, да нашој браћи олакша тешки положај, а моћиће се још примити ограничени број руских избеглица.

Г. Пашић одговара на питање др. Анђелиновића о изборима за ријечку конституанту. Ово питање је још увек на дневном реду, а он не располаже са потребним подацима.

Г. Пашић одговара на питање о извршењу уговора са Немачком, Аустријом и Бугарском. Каже да Немачка није испунила све одредбе уговора, услед чега је и дошло до познатог конфликта. Решење тога питања зависи од даљњег држања Савезника, Немачка је до сада пристала да нам даде потребне локомотиве и вагоне.

Г. Пашић одговара на питање Јована Јовановића о нашим посланицима на страни, он не може ништа за нереде, који постоје и у другим земљама, он је то стање затекао када је преузео министарство спољних послова.

На питање када ће дати експозе о спољној политици, Пашић је одговорио, да наша спољна политика иде упоредо са политиком осталих Савезника. Ми стојимо на становишту, да државе које су нам биле непријатељске треба да испуне најтачније све одредбе мировних уговора.

Г. Пашић одговара на питање Јоце М. Јовановића о плебисциту у Корушкој и о кретању тога питања код Словенаца. Г. Пашић вели да је разграничење са Аустријом врло тешко. Говори о плебисциту, те спомиње плебисцит у Горњој Шлеској. Тамо је одређено да они делови у којима живе у већини Немци припадну Немачкој, а у оним у којима живе већином Пољаци, да припадну Пољској. Ми смо недавно у том смислу поднели Савезницима представку, како би се и питање Корушке на тај начин решило. Међутим ово питање није још решено.

По томе се прелази на дневни ред: специјална дебата о нацрту устава. Први има реч Живота Милојковић, комуниста, који каже да су комунисти стално непријатељи буржоазије, у ма којој она форми била. Он је за назив Југославија.

Министар за конституанту Трифковић говори и пледира за назив Краљевина С. Х. С. и противан је називу Југославија.

Затим узима реч Крста Пејовић, републиканац из Црне Горе, који разлаже да је републикански систем најбољи. Он је за југословенско име.

По томе говори Иван Бранднер, нар. слов. социјалиста, те вели да би он сам био за име Србија, пошто је то познато у целом свету, али ипак су сви Словенци за Југославију.

Узима реч Антон Кристан, соц.-дем., ради личног објашњења.

Затим говори Љуба Мицић, комуниста, о форми државе, напада на монархију.

Др. Милан Ројц тражи да се члан о називу државе врати уст. одбору, који ће одлучити и донети један назив за државу.

После њега добија реч др. Анте Трумбић. Када је он устао осећа се међу радикалима и демократима јаче гибање. Др. Трумбић тражи да му се дозволи, да с обзиром што има мало чланова присутних, да свој говор може наставити сутра. На ово настаје велика вика у целом паламенту, чују се добацивања: Што сте гласали против устава? Где сте били?

Председник закључује седницу у 9 сати, а идућу заказује за данас у 4 сата после подне.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Промене у влади.

Београд, 19. маја. Јуче се у скупштинским кулоарима много говорило о реконструкцији кабинета. Наводно се не ради само о промени у министарству унутрашњих дела и војном, него неки радикалски министри такођер желе напустити своја места, на пример Узуновић, као што је то већ јављено. Осим тога се тврди, да би за министра унутрашњих дела могао доћи један Хрват демократа, пошто радикали неће никако Прибићевића. Спомињу се имена: др. Крстељ, др. Рojц и др. Иван Рибар, председник парламента.

Рад уставног одбора.

Београд, 19. маја. Јуче пре подне одржана је седница уст. одбора, која је имала да решава о појединим предлозима за измену неких чланова нацрта устава. Председник др. Нинчић је отворио седницу у 11 сати пре подне, те се прво расправљало о 12. чл. т. ј. канцел-параграфу. Секретар извештава да су стигла два предлога за измену тога члана, оба од клерикалаца.

У расправи је први добио реч Љуба Јовановић, радикал, који је истакао, да се представници вере не смеју користити вером, црквом и верским обредима у партијске сврхе. Овај члан по његовом предлогу не треба мењати.

Јоца Јовановић, земљорадник се потпуно слаже са мишљењем Љубе Јовановића. Говори и Јован Ђоновић, републиканац. Известилац др. Лаза Марковић вели, да је противан измени овога канцел-параграфа.

Председник одређује гласање, те је одбачен предлог за измену, тако да цео канцел-параграф остаје у важности.

Прелази се на чл. 13. који говори о слободној штампи. Одбачени су предлози за измену: Сахиба Коркута, социјал-демократа и Момчила Иванића, радикала. Овај члан је примљен само са изменом Фехима Курбеговића, према којој престаје колективна одговорност.

Дискутовано је затим и о члану који се бави о неповредивости тајне писма, брзојава и телефонских разговора, никаква измена није усвојена, па је члан примљен у својој првој редакцији.

Немачка и Горња Шлеска.

Берлин, 19. маја. Немачка влада је због догађаја у Горњој Шлеској подузела нове кораке код Савезника. Упутила је ноту у Париз, Лондон, Рим и Токијо, у којој наводи званичне податке, кога терети кривица због проливања крви.

Беч, 19. маја. У питању Горње Шлеске донеће дефинитивну одлуку Лига Народа. Очекује се скора седница Лиге.

Нови министар аграрне реформе.

Београд, 19. маја. У овдашњим политичким круговима се спомиње као најозбиљнији кандидат за министра аграрне реформе др. Душан Гргин, војвођански радикал, који је већ дуже времена био начелник тога министарства.

Валута.

Београд, 18. маја. 20 динара у злату 22·70, Франак 267·75, долар 30·775, лира 174·—, марка 56·—, Париз 272·70, Праг 48·50, Милано 177·—, Лондон 128·50, Берлин 56·—.

Цирих, 18. маја. Берлин 967, Њујорк 555, Милано 30·65, Праг 820, Будимпешта 270, Загреб 420, Букурешт 990, Беч 1·475.

— **Издавање под закуп кабина на Штранду.** „Штранд“ деоничарско друштво моли своје старе закупнике кабина да своје кабине откупе у канцеларији „Апола“ (Јеврејска ул. бр. 2) од 19. до 25. закључиво овог месеца у радним данима пре подне од 9 до 12 и после подне од 3 до 5. Они рефлектанти, који до сада нису имали своје кабине, нека изволе да се јаве од 27-ог о. м. Осим закупа за кабине има се платити још 80 круна по лицу. У тој своти се садржи такса за фотографску легитимацију, за музику, за послугу и за куру. Фотографске легитимације биће израђене код фотографа у дворишту „Апола“ по редноме броју. Управитељство Штранда и овим путем моли поштоване посетиоце да га са тачним одржавањем правила помогну у постизавању те цели, да купатило Штранд остане пријатно и солидно место за провод и одмор. Нарочито се умољава поштована публика да употребљава само онако одело за купање, какво је у правилима прописано.
1—1 1193

Нови Сад, 18. маја 1921.

— **Писање хрватских листова.** После изгласаног устава, хрватски листови као „Обзор“, „Хрват“, „Народна Политика“ и „Хрватски Лист“ стално пишу против изгласаног устава. Да је у том писању начелне критике, оне би се дале поднети, али у тим чланцима има извртања и клевета против српског народа. Шимрак прети борбом Хрвата против Срба; други изводе лажно да је др. Спалајковић тврдио да „ниједан Србин неће да буде под другом него под српском влашћу“. Др. Спалајковић то није тврдио, нити је томе сличну мисао изводио.

„Обзор“ наводи бајаги да ће Француска мењати своју политику према нама. Ово не стоји: треба се сетити само телеграма Хавасове Агенције, који нам јавља да се Париз радовао нашем изгласаном Уставу.

Од већих хрватских листова „Ријеч“, „Аграмер Тагблат“ и „Новости“ хвале Устав јер виде у томе гаранцију да се наш политички живот што пре среди.

Књижевност.

— **Уздаси из Туђине.** Пуковник Емил Белић написао је под горњим насловом једну књигу приповедака и слика из живота наших војника у Биверти. На 72 стране исписане су све оне муке и патње а нарочито душевни болови, које су наши војници осећали после евакуације Србије и одласка у Африку, симпатично је приказана братска помоћ, коју је Француска пружила нашим изнемоглим војницима и на драмски је начин оцртана чежња за домовином и жеља за повратком у домовину. Топло препоручујемо ову добру књигу, која ће остати трајан споменик из црних дана избеглиштва наше јуначке војске.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији лист у Војводини.

Кратке вести.

— Ових дана биће послат већи број вагона у Мађарску ради оправке.

— У Лондону ће се ускоро одредити комисија за разграничење Мађарске.

— Пољски парламентарни одбор изгласао је неповерење Сапијехи.

— У Лондону је једва била постигнута сагласност у погледу репарација. Највише тешкоћа је правио Сфорца.

— Полиција у Букурешту је похватала везе између румунских комуниста и московских агената.

— Турске трупе у Малој Азији окупирале су јужни део измирског полуострва.

— Присташи краља Константина саветују му да се повуче у Лондон, јер да му је положај уздрман.

— Потпредседник далматинске владе др. Десница поднео је оставку.

— Расписаће се међународни конкурс за израду генералног плана Београда. Награде су: прва 100 хиљада, друга 80 хиљада, трећа 50 хиљада дин.

Управник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Трива Милитар.

НА ПРОДАЈУ
ноћна радња у Новом Саду. Млинова улица број 6. 1152 3—5

НА ЗНАЊЕ ЋУРЧИЈСКИМ РАДНИЦИМА!
Потребно ми је **пет** добрих ћурчијских радника, плаћам најбоље. Ко жели ступити нека се обрати на адресу:
КНЕБЛ, ИНЂИЈА (Срем).
1187 2—3

Најјефтинији зејтин!
За салату добија се по 56 К литра код
Бошка Драгића
Нови Сад, Пашићева 19.
Телефон 90. 1173 2—3

Тражи се писарица
на строју, потпуно вешта српско-хрватском и немачком језику, евентуално и стенографији
Мелихар-Умратх и Комп. Н. Сад
Рибња пијаца 12. 1165 2-3

Вуна машина
чески фабрикат за чишћење са 12 ваљака 100 см. широко Геплон Хофер и Шранц. — Комплетан алат за лимаре (шпенглер). — Упитати под А. 35. у администрацији.
1175 1—1

†

Парастос.

Епископ Иринеј Ћирић и професор Стеван Ћирић дају своме брату

Владиславу

шестонедељни парастос у суботу 21. маја у Саборној Цркви у Ср. Карловцима у 10 сати пре подне.

1192 1—1

Стечај.

Набављачкој Задрузи државних службеника у Новом Саду потребан је један књиговођа и један управник задружни.

Како за књиговођу тако и за управника тражи се стручна виша школа и пракса.

Плата према уговору и способности с правом на мировину, која ће се накнадно одредити.

Компетенти имају своје молбе обложене са прилозима до 18. јуна 1921. г. поднети на потписаног задружног председника.

Нови Сад, 18. маја 1921. године.

Богдан Глумац
истражни судија кр. судбеног стола и председник набављачке задруге државних службеника у Новом Саду.

1198 1—1

ОД. Бр. 32107/1921.

Објава.

На дан 19. о. м. у 10 часова пре подне одржа ће се офертална лицитација за израду књига и разних формулара за Обласну Финансијску Дирекцију и подручне јој Финанс. Управе за идућу буџетску годину.

Извештавају се заинтересовани да у затвореним ковертима поднесу своје оферте а ближа обавештења добиће у канцеларији Обласне Финанс. Дирекције соба бр. 21.

Обласни Директор
В. Матић с. р.

1181 1—1

Бр. 1747/921.

Настечајни оглас.

Потписано општинско поглаварство расписује овим јавни настечај (лицитацију) за набаву 12 вагона тврдих дрва за гориво.

Рок писмене понуде до 5. јуна 1921. год. до 12 часова, кога ће дана и отворена бити.

При склапању уговора дужан је подузимач положити у име јамчевине 10% вадиума.

Настечајни увјети могу се видети код потписанога бележника за време уредовних часова.

Ст. Моравица (Бачка), 13. V. 1921.

1130 1—1 **Општинско поглаварство.**

ПРОДАЈЕМ 2 КУЋЕ

једна у Михели улици са 3 собе, 1 кухиње, 1 шпајз прикладна за трговину и гостиону; друга у Груберовој улици са 3 собе, форцимер, кухиња, шпајз, подрум, леденица, стаклени ходник, расвета електрична. Власник се налази у **Михели улици 93. РУМА** (Срем). 1170 1—1

Тражим
господина или госпођицу

који знају писати на писаћем строју за своју кр. јавну бележничку канцеларију у Новом Саду. Предност имају они, који су већ радили код кр. бележника. — Ступити може одмах. — Плата по погодби. — Понуде слати на на адресу

Др. Милорад Попов
Зрињска 50. 1196 1—4

На продају

нова **дерегља** која носи три вагона товар и један **чамац** 6 метери дугачак. Упитати

Нови Сад, Темеринска ул. 25. 1188 1—3

Конституирајућа скупштина

шумарског удружења Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца одржаће се 5—8. јуна о. г. у Загребу у саборској дворани (владина палача, Марков трг). Прва седница 5. јуна у 9 сати пре подне.

Чланови хрватског шумарског друштва, који ће скупштини присуствовати, моле се, да свој долазак најаве до 25. о. м. приређивачком одбору Николићева ул. 14., а шумарска друштва у Београду, Сарајеву и Љубљани да поднесу списак оних чланова, који мисле на скупштину доћи. Потребно је ради осигурања станова.

Сазивачки одбор: за хрватско шумарско друштво Милан барун Турковић, за словеначко шумарско друштво Јосип Ленарчић, за српско шумарско друштво Милош Ћирковић, за босанско шумарско друштво Светозар Недимовић.

1182 1—1

ГУСТАВА СОХЕРА

НАСЉЕДНИЦИ

у ЗАГРЕБУ, Прерадовићева ул. бр. 16.

траже два старија

трговн. помоћника

колонијалне и мануфактурне (памучарске) струке, који би могли и на пут полазити. Фотографијом и преписом сведоџаба снабдевене понуде изравно послати са ознаком захтева. 1191 1—3

Моторна нафте, машинскогзејтина

Regal O. дестилисаног, **цилиндер зејтина** Valvolin, **конзистентне масти жуте,**

квалитета одличног, цене јевтине, има у комисиону

ЦЕНТРАЛНА БАНКА

БЕОГРАД, Краљ Миланова 4.

Телефон 100. 1185 1—2

500 хектолитара вина

од 1917, 1918, 1919, 1920 на продају, бела и шиљера. Обратити се на **Предрага Грковића Каменица.** 1171 2—3

СРПСКА СРЕМСКА БАНКА

д. д. у РУМИ треба за своју филијалу

управитеља, благајника и више чиновника,

за разна своја оделења и то са банкарском спремом. — Плата према спреми и споразуму. — Место се може одмах наступити. 1183 2—3

Мануфактурна трговина МОНАШЕВИЋ ЛАЗИЋ и ЋУРЧИЋ

Нови Сад, потребује једног млађег вештог трговачког помоћника. — Ступање одма.

1166 3—3

Сваковрстан НАМЕШТАЈ

ћилими, завесе, простирачи за постеље, линолеум, кола за децу, Вертхајмове касе, затим afrique, федери за намештаје и сваковрсна грађа за тапецирере може се добити по најјевтинијој цени код **Едуард Крауса, Н. Сад**

Телефон 24. 1090 5—12

ГОРИВО ДРВО

I-а букове цепанице добавља одмах

„КРОАЦИА“

Д. Д. за индустрију дрва, ЗАГРЕБ, Зрињевац, 17

Телефон број 1—57 — Брзојавни наслов: Lignum.

1184 1—12

ОНИМА КОЈИ ИДУ НА ШТРАНД!

Женско и мушко одело за купање, огртачи, капе и ципеле, материја за фротирање (на метере), све се то може добити у највећем избору и најјефтиније код

J. ФИШЕРА и СИНА

НОВИ САД, Краља Петра улица број 23.

1195 1—2

НА ВЕЛИКО! НА ВЕЛИКО!

МАНУФАКТУРНА ФИРМА

ЗАХАРИЈЕВИЋ и ФРУШИЋ

Нови Сад, Јеврејска 4.

Добила је знатне количине сваковрсне француске и енглеске мануфактурне робе.

1194 1—3

Хрв. инд. катрана д. д. Загреб

1177 Производи од катрана и колофоније, кровна љепенка и све врсте средстава за изолирање проти влаги, техничке масти и уља итд. 1—4

СКЛАДИШТЕ: ТАЈБНЕР и КОМП. НОВИ САД.

ФРАНЦУСКА РОБА ПРИСПЕЛА

Поштовану г. г. трговце извештавамо, да нам је приспела огромна количина разне француске мануфактурне робе. — Цене јефтине, јако снижене.

1197 1—6

С поштовањем

Монашевић, Лазић и Ћурчић -- Н. Сад

Пашићева (Ћурчијска) улица број 9.

·МОЛИМО· ЗА ПОСЕТУ

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 465—921.